

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ G. O., 2/ E. O.**, bývajúcich v K., zastúpených JUDr. E. P., advokátom v L., proti žalovaným **1/ K. T.**, bývajúcej v K., **2a/ E. P.**, bývajúcej v R., **2b/ Ing. T. T.**, bývajúcemu v R. (žalovaní 2a/, 2b/ ako právni nástupcovia po zomrelom žalovanom 2/ O. T., naposledy bytom K.), **3/ Ing. P. Š.**, bývajúcemu v Š., **o určenie veci patriacej do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 5 C 115/2007, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 8. októbra 2009, sp. zn. 9 CoD 83/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 8. októbra 2009, sp. zn. 9 CoD 83/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Rožňava rozsudkom z 24. júna 2008, č.k. 5 C 115/2007-115 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia 1/, 2/ domáhali, aby súd určil, že do dedičstva po nebohom P. O., nar. X., naposledy bytom K., ktorý zomrel X., patrí v 1/2 stavba – podzemná rodinná hrobka č. X. na verejnom cintoríne v obci K., identifikovaná podľa geometrického plánu č. X. zo dňa 12. júna 2007 vyhotoveného firmou G., v k.ú. K. na LV č. X. ako stavba na pozemku parc. č. X. Žalobcom uložil povinnosť nahradiť žalovanému 3/ trovy konania vo výške 80,-- Sk, v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, spoločne a nerozdielne. Vychádzal zo zistenia, že v konaní sp. zn. 4 C 657/1992, v ktorom žalovaní 1/, 2/, 3/ boli žalobcami, bolo rozhodnuté o 3/6-inách podielu z predmetnej nehnuteľnosti. O zvyšných 3/6-inách predmetnej nehnuteľnosti rozhodnuté nebolo, pretože v tomto konaní žalovaní 1/, 2/, 3/ nežiadali určiť spoluvlastnícky podiel pre seba, resp. s rozhodnutím súdu o veľkosti jednotlivých podielov v konaní sp. zn. 4 C 657/1992 nesúhlasili. Žalovaní 1/, 2/, 3/ nepopierajú vlastnícke právo

žalobcov 1/, 2/, resp. vlastnícke právo právneho predchodcu žalobcu 2/ k predmetnej nehnuteľnosti a to vo zvyšku podielu, t.j. 3/6-inách. Na základe toho súd uzavrel, že zo strany žalobcov 1/, 2/ nie je daný naliehavý právny záujem na určení vlastníctva a to, že polovica predmetnej nehnuteľnosti patrí do dedičstva po neb. P. O.. Pokiaľ takýto petit v žalobe (že do dedičstva patrí rodinná hrobka v 1/2-ici) vychádza z právnej konštrukcie, že druhá polovica patrí do vlastníctva G. O., existuje tu prekážka rozhodnutej veci, pretože o spoluvlastníctve predmetnej hrobky a výške jednotlivých podielov spoluvlastníkov bolo už právoplatne rozhodnuté v konaní sp.zn. 4 C 657/1992. Čo sa týka ďalších dôvodov na podanie žaloby a to, že rozhodnutie vydané v konaní sp.zn. 4 C 657/1992 je zmätočné a nevykonateľné, lebo nebolo rozhodnuté o zvyšných 3/6-inách a že nehnuteľnosť, o ktorú ide v tomto konaní nie je bližšie špecifikovaná, teda je zameniteľná s inou vecou, súd bol toho názoru, že to nie sú dôvody, pre ktoré by bolo možné vo veci znova rozhodovať. Napriek tomu, že Obec K. podala súdu dňa 26. mája 2008 správu o tom, že už v čase rozhodovania súdu existoval situačný náčrt miestneho cintorína a hrobka mala poradové číslo X., nejde o skutočnosť, ktorá by robila predmet konania zameniteľný s iným, pretože účastníci nevystavovali na mieste cintorína v K. inú hrobku, každému bolo zrejmé, ktorú hrobku vystavili a ktorá je nimi využívaná. O zvyšných 3/6-inách celku nebolo súdom rozhodnuté, pretože to nikto nenavrhol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcov 1/, 2/ rozsudkom z 8. októbra 2009, sp. zn. 9 CoD 83/2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcov 1/, 2/ na žiadanom určení.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/, 2/, ktorí navrhli rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom. Za takú vadu označili skutočnosť, že odvolací súd rozhodol o odvolaní bez nariadenia pojednávania napriek tomu, že mal túto procesnú povinnosť podľa ustanovenia § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. v znení poslednej novely. V dôvodoch dovolania rozoberali skutkový a právny stav veci.

Žalovaní 1/ - 3/ sa k dovolaniu žalobcov 1/, 2/ nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie žalobcov 1/, 2/ smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný,

prípade odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

So zreteľom na žalobcami 1/, 2/ tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci im súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde.

K odňatiu možnosti žalobcov 1/, 2/ pred súdom konať malo podľa ich názoru dôjsť tým, že odvolací súd rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (účinného od 15.10.2008) na pojednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, a c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (účinného od 15.10.2008) v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Z dikcie ustanovenia § 214 ods. 1 písm. a/, b/, c/ O.s.p. vyplýva, že bez pojednávania nemôže odvolací súd meritorne rozhodnúť veci, ak

- zistí, že je potrebné na účely správneho zistenia skutkového stavu vykonať (zopakovať) dôkazy,
- súd prvého stupňa rozhodol bez pojednávania,
- to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

V predmetnej veci je zrejmé, že odvolací súd sa stotožnil s dôvodmi rozsudku súdu prvého stupňa, teda mal za to, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a o veci aj správne rozhodol, súd prvého stupňa rozhodol v predmetnej veci na pojednávani a nejde tu ani o verejný záujem, keďže nejde o veci týkajúce sa v rôznych súvislostiach väčšieho okruhu osôb, napr. spory týkajúce sa územného celku sídliska a pod. Dohovor o ľudských právach a základných slobodách nevyžaduje a ani z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nemožno vysledovať, že by sa malo na všetkých súdnych inštanciách pojednávanie vykonávať verejne. Ak teda rozhodoval súd prvého stupňa na pojednávani odvolací súd v zásade nemusí nariadiť pojednávanie. Odvolací súd však vždy môže nariadiť pojednávanie, ak to považuje za potrebné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k právnomu záveru, že tým, že odvolací súd vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie v zmysle ustanovenia § 214 ods. 1, 2 O.s.p. nebola žalobcom 1/, 2/ odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Nedošlo k znemožneniu realizácie ich procesných práv, priznaných im v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Dovolací súd poukazuje na tú skutočnosť, že za postup súdu odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom v zmysle citovaného zákonného ustanovenia, nie je možné považovať postup súdu v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami. Nedošlo preto k závadnému procesnému postupu súdu, ktorým by sa žalobcom 1/, 2/ znemožnila realizácia ich procesných práv, priznaných im v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany ich práv a právom chránených záujmov v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Po preštudovaní spisu však dovolací súd zistil v postupe odvolacieho súdu existenciu vady v zmysle 237 písm. b/ O.s.p.

Podľa § 237 písm. b/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Podľa § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Uvedené zákonné ustanovenie ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadnuť na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky (procesné podmienky konania), aby súdne konanie mohlo prebehnúť a súd mohol vydať rozhodnutie. Medzi základné procesné podmienky (okrem iných), ktoré má súd povinnosť si všímať aj bez návrhu po celý čas konania, je splnenie podmienok civilno-procesnej subjektivity, t.j. spôsobilosti byť účastníkom konania. Spôsobilosť byť účastníkom konania znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon účastníkovi priznáva, resp. ukladá. Jej predpokladom je hmotnoprávna subjektivita vo význame spôsobilosti mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotno-právna spôsobilosť mať práva a povinnosti vzniká u fyzických osôb narodením (prípadne počatím, ak sa dieťa narodí živé) a zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu.

Z obsahu spisu vyplýva, že O. T. (žalovaný 2/) zomrel dňa X. (viď čl. 164 spisu). Napriek tejto skutočnosti odvolací súd dňa 8. októbra 2009 vec prejednal a rozhodol. Ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorá má za následok vydanie zmätočného rozhodnutia, ktoré treba vždy zrušiť.

Ak po začatí súdneho konania účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 19 O.s.p.) postup súdu upravuje ustanovenie § 107 O.s.p. Je vecou súdu, aby podľa povahy veci posúdil, či smrť účastníka bráni ďalšiemu pokračovaniu v konaní, alebo či v ňom možno pokračovať s právnymi nástupcami zomrelého účastníka konania.

Keďže v odvolacom konaní vystupoval ako účastník konania O. T., ktorý už spôsobilosť byť účastníkom nemal, rozhodnutie odvolacieho súdu trpí procesnou vadou podľa

§ 237 písm. b/ O.s.p., pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Dovolaciemu súdu v súčasnom štádiu konania neprislúcha oprávnenie na hodnotenie skutkových a na ne nadväzujúcich právnych záverov odvolacieho súdu.

Z uvedených dôvodov preto Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 3 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. apríla 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská